

ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา

นางสาวเยาวพา เกษะคุปต์

002960

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
แผนกวิชาประถมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2517

i 17069816

A.2

A GROUP PROCESS MODEL FOR TEACHING AT THE ELEMENTARY LEVEL

Miss Yawvapa Tejagupta

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education

Department of Elementary Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1974

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ออนุมัติให้เข้าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....
.....

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

..... สุธรรณ..... อพรวิวัฒน์..... ประธานกรรมการ

..... ภาณุ..... กรรมการ

..... ปร: ๑๐๖..... กรรมการ

..... สิว..... กรรมการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย

อาจารย์ ดร. ทิศนา แซ่มณี

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา

ชื่อ

นางสาวเขาวพา เคชะคุปต์ แผนกวิชา ประถมศึกษา

ปีการศึกษา

2516

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบตัวอย่าง ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา ให้เป็นแนวทางสำหรับครูและครูสนใจสามารถนำไปใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบรรยากาศการเรียนรู้แบบประชาธิปไตยและตรงตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาแห่งชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษารวบรวมหลักการของทฤษฎีกลุ่มและกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ อันเป็นวิธีการที่ใช้ในการฝึกมนุษยสัมพันธ์และความเป็นผู้นำในวงการต่าง ๆ และสร้างแบบตัวอย่าง ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษาขึ้น
2. สร้างบทเรียนโดยใช้หลักทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อใช้สอน "ทักษะทางสังคม" ขึ้น 2 บท แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม)

ข้อคิดที่ได้รับจากการสอนในครั้งนี้ได้นำมาใช้ประกอบการพิจารณาสร้างตัวอย่างบทเรียนแบบหน่วย ชื่อหน่วย "ประชาธิปไตยภาคปฏิบัติ" ขึ้น และเมื่อสร้างเสร็จแล้วได้นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1, 6/2 และ 6/3 ซึ่งเป็นห้องที่ผู้เรียนมีสัมฤทธิ์ผลการเรียนระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อน ตามลำดับ

การนำบทเรียนไปทดลองใช้ทั้งสองครั้งนั้น เพื่อต้องการทราบว่าทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่สร้างขึ้นสามารถประยุกต์ใช้กับนักเรียนที่มีระดับอายุและระดับความสามารถแตกต่างกันได้จริง

ผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่า

1. แบบตัวอย่างทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และตัวอย่างบทเรียนที่สร้างขึ้นสามารถประยุกต์ใช้กับผู้เรียนตามระดับชั้น และตามระดับความสามารถได้ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. การเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจได้ รับการฝึกทักษะ ปลูกฝังทัศนคติและค่านิยม ตลอดจนส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียน และส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้แบบประชาธิปไตยไปพร้อม ๆ กัน ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่มีอยู่ ได้จริงตามสมมติฐาน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title   A Group process Model for Teaching at the
Elementary Level

Name   Miss Yawvapa Tejagupta
Department of Elementary Education

Academic Year   1973

ABSTRACT

Objective:

The purpose of this study was to develop a group process model for teaching at the elementary level. This model could be used as a guideline for teachers to develop a democratic learning environment in the classroom which would serve the educational purposes.

Procedures:

1. Principles of group theories and group processes used in human relations and leadership training in various professional areas were gathered and analyzed. A group process model for teaching at the elementary level was then developed.

2. Two lessons employing a group process model designed in step one were presented as examples. The lessons focused on the "social skills" and were used with students in Prathom Suksa 4, 5 and 6 of the Chulalongkorn Demonstration Elementary School. The insight and ideas gaining from the results of the forementioned

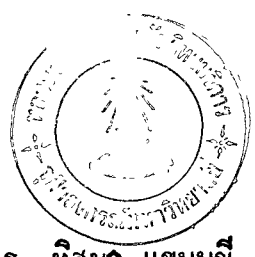
lessons were used in developing a learning unit on "Practical Democracy." This learning unit was taught to Prathom Suksa 6 students. The purpose was to find out if the lessons employing a group process model could be used with student of different abilities and levels.

Results:

1. A group process model and the lessons which were designed could be applied effectively in teaching students of different abilities and levels.

2. The model and the lessons helped the teachers provide learning experiences which developed skills, attitudes and values necessary in establishing good human relations among the learners. A democratic learning atmosphere was also enhanced.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือของ คร. ทิศนา แชมมณี อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย และอาจารย์สายสวาท ชรรมาภิมุข ซึ่งกรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจแก้ไข อันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยมาก ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

อนึ่ง ระหว่างการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก

ศาสตราจารย์อำไพ สุจริตกุล

รองศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิรมล สวัสดิ์ฉัตร

อาจารย์วารี ธีรจิตร

อาจารย์ นายแพทย์เมืองทอง แชมมณี

อาจารย์ประพัฒน์ แสงวณิช และคุณวาสนีย์ ประกอบกิจ

คณาจารย์ และนักเรียนโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม)

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ และขอบคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย

เยาวพา เกษะคุปต์

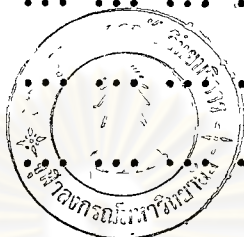
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
รายการตารางประกอบ	ฅ
รายการแผนภูมิประกอบ	ฉ

บทที่

1. บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	11
สมมติฐานของการวิจัย	11
ขอบเขตของการวิจัย	11
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	12
ศัพท์เฉพาะ เรื่องและคำจำกัดความ	12
2. วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
ความทองการในการศึกษาเรื่องกลุม	16
ทฤษฎีกลุม	17
ความหมายของกลุมและกลุมย่อย	17
ประเภทของกลุมในสังคม	22
ประเภทของกลุมในทางการศึกษา	24
กระบวนการกลุมสัมพันธ์	28
ความหมาย	29

องค์ประกอบของกลุ่ม	31
วิวัฒนาการและความเป็นมา... .. .	44
* ประโยชน์ของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์	48
3. * กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอน	50
* ประเภทของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์	52
กิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์	58
วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง... .. .	109
3. การสร้างทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับ -	
ประถมศึกษา	123
แนวคิดพื้นฐาน	123
* ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา	156
หลักการเรียนรู้	157
* หลักการสอน	157
* บทบาทของครู	167
บทบาทของผู้เรียน	171
การเตรียมการสอน	176
การเสนอแบบสำรวจการเตรียมบทเรียน	186
ตัวอย่างบทเรียนโดยใช้หลักทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์	193
* ผลการนำตัวอย่างบทเรียนไปใช้... .. .	215
4. บทสรุป	227
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	227
วิธีดำเนินการวิจัย	227
* สรุปและอภิปรายผลการวิจัย	228
ขอเสนอแนะ	242

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม	245
ภาคผนวก	252
ประวัติการศึกษา	297

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการตารางประกอบ

ตารางที่

หน้า

1. การเปรียบเทียบแบบแผนพฤติกรรมของกลุ่มภายใต้การนำของผู้นำ สองประเภท	95
2. การเปรียบเทียบการสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง กับครูเป็นศูนย์กลาง ของการเรียนรู้	116
3. แนวคิดพื้นฐานในการสร้างทฤษฎี	142
4. แบบประเมินผลตนเองของผู้เรียน	184
5. แบบสำรวจการจับประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักทฤษฎีกระบวนการ กลุ่มสัมพันธ์	187
6. จำนวนนักเรียนแยกตามระดับชั้น	215
7. ทศนคติของผู้เรียนที่มีคอบทเรียนทักษะทางสังคมศึกษา	216
8. จำนวนนักเรียนแยกตามห้อง	219
9. ทศนคติของผู้เรียนที่มีคอบทเรียนแบบหน่วยประชาธิปไตยภาคปฏิบัติ	220
10. การเปรียบเทียบความมุ่งหมายค่านิยม กับหลักการทฤษฎีกระบวนการ การกลุ่มสัมพันธ์	230
11. การเปรียบเทียบความมุ่งหมายค่านิยมทักษะ กับหลักการทฤษฎีกระบวนการ การกลุ่มสัมพันธ์	235

รายการแผนภูมิประกอบ

แผนภูมิที่

หน้า

1. ชนิดและระดับของคำถาม	105
2. แบบตัวอย่างทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับ ประถมศึกษา	164
3. การเปรียบเทียบหลักการประชาธิปไตย กับหลักการทฤษฎีกระบวนการ กลุ่มสัมพันธ์	241

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย